

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones uenerabilis magistri Nicolai de blony
decretoru[m] doctoris. capellani episcopi Bosnomensis.
ualde deseruientes populo. sed et clero utcu[m]q[ue]
docto eos digne legenti. predicanti. aut ...**

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 22. XI. 1494 - 1495

De sancta Agatha [et] Dorothea.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31214

De sancta Agatha et Dorothea

alioꝝ peccatis. vt dicit glosa super ista verba. sicut turturis. Quem gemitu pro inco-
latu p̄sentis vite. pro malis pene et culpe. no-
bis p̄stet pius dominus noster iesus chris-
tus. vt ip̄o p̄stante. gemitus noster et tristi-
cia nostra vertatur in gaudiu. Tunc cõple-
bitur in nobis vaticiniu. *Isaie. cxxi. dicen-
tis. Omne gemitu eius cessare feci. Et eius-
dem. cxxv. Et ambulabunt qui liberati fue-
runt et redempti a domino. conuertentur et ve-
nient in syon cu laude. et leticia sempiterna
sup capita eorum. Gaudiu et leticiam obti-
nebunt. et fugiet dolor et gemitus. Amen.*

De sancta Agatha et Dorothea.
Sermo **XXV.**

Sponsus uenit

Sed que parate erant intraverunt
cum eo ad nuptias. *Matth. xxv.*
*Quia iuxta sanctu Gregoriu in qua-
dam Omelia. licet quilibet homo cu illis
habiturus sit mercede in eboris angeloru
in futura gloria quoru officium viriliter h-
gessit in via. Tamen virgines non solum
habiture sunt in electis dei et angelis glo-
riam comune. sed etiam supra anglos erunt
specialiter quodammodo remunerate. Sic
dicens. Super greditur in quibus virginitas
conditionem humane nature. per qua ho-
mines angelis dei simulant. Ecce premiuz
Et sequitur. *Psalm. cxxxviii.* *Dauid.* tamen est victoria vir-
ginum q̄ angeloru. Angeli enim sine car-
ne viuunt. virgines in carne triumphant.
Hec ille. Cu ergo virgines no solu equan-
tur angelis. sed etia in aliquo excedunt an-
gelos. Quid miru si digne a christo repu-
tantur introueri ad nuptias. De quibus di-
citur in verbis thematis. quia sponsus ve-
nit. et que parate erant intraverunt cum eo
ad nuptias. In verbis premisis thematis
tanguntur tria. que sacratu virginum sta-
tum specialiter comendant. Primo eni de-
scribitur earum dignitas ex parte christi
eas adamantis specialiter. Cum dicit. *Ve-
nit sponsus.* Secundo describitur ex parte
iparuz ornatus speciositas quantum ad me-
ritum. quod est gloriosum. Cu dicitur. que
parate erant. Tertio describitur premiuz ipa-
rum iocunditas. Cum dicit. intraverunt cu
eo ad nuptias.*

Dixi primo q̄ in verbis pre-
missis describitur
primo sanctaru virginum dignitas ex par-
te christi specialiter eas adamantis. Cum
dicitur. *Venit sponsus.* Hec magna di-
gnitas habere talem sponsum christu. De
quo dicitur. *Ipe tanq̄ sponsus procedens
de thalamo suo. Quante aute pulchritudi-
nis in speciositate. in diuitijs. et in omni co-
pia dulcedinis eterne sponsus iste sit dicit
in *Psalmo. Speciosus forma p̄ filijs ho-
minu. Ecce pulchritudo. De diuitijs eius di-
citur. Gloria et diuitie in domo eius. Et ite-
ru. Longitudo dieru in dextera eius. et in si-
nistra eius diuitie et gloria. Et conuerso etia
talis debet esse virgo que cupit esse sponsa
christi. vt primo sit pulchra. De pulchri-
tudine loquitur *Anticoz. ij. Salomon.*
*Pulchre sunt inquit gene tue sicut turtu-
ris. In genis notatur verecundia. In tur-
ture solitudo. Que duo in virgine requi-
runtur. vt scilicet sit verecunda et solitaria.*
*Et de verecunda dicit *Genesis. cxxij. de
rebecca. Ecce inquit egrediebatur habes
ydriaz in scapula sua. puella decoꝝa nimis
virgoq̄ pulcherrima et icognita viro. Que
postea cum iret ad virum suum Isaac co-
operuit caput suum pallio. Ista verecun-
dia debet apparere in virginibus. in velatio-
ne humili. in habitu decenti. in incessu et in
omni gestu in quibus debet habere deuote
et regulariter. Unde dicit *Augusti. in li-
bro ad sacras virgines. Dominica virgo sine
ornatu capitis sui in habitu communi
nec oculis elatis aut letis sed crinibus ad
terram cu vultu deposito procedat. Et cau-
sam huius subdit. Ideo videlicet ne viles
ex se inducat mores. que et si no pereat. cau-
sa tamen alijs perditionis existat. Hec ille.*
*De secundo scilicet solitudine dicit idem
Augusti. vbi supra. Dominica virgo in-
quit publicos debet vitare conspectus. et
platearu frequentiam deuitare. atq̄ in do-
mo posita operi lanifico insistere vel lectio-
ni diuine. Hec ille. Ecce dicit solitudinem
virgini necessarias. non tamen ociosas sed
laboriosas. quia cu opere lanifico. Et hoc
est q̄ rebecca portabat ydriam in scapula
sua. que significat labores. Secundo ad
hanc sponsam requiritur vt sit diues et glo-
riosa in diuitijs. Unde de ea dicitur *Pro-******

uerbioꝝ ultimo. Pulce filie regū congre-
gauerunt diuitias. tu sola supgressa es vni-
uersas. Quia licet status coniugalis et vi-
dualis. virtutes congregant quantuz ad
premiū essentialē. tamen virginitas super-
greditur omēs quo ad premiū accidenta-
le. scz aureole. Unde dicit Thomas. Quā-
li cet Abraam suo tempe equatur Johanni
in castitate. hoc solū est quo ad premiū es-
sentialē. non autē accidentale. quod est au-
reola. Et sic intelligit Augustinus in libro
de bono coniugali. q. castitas Johannis
non preferitur coniugio Abrae. vt dicit Tho-
mas. scōa scōe. q. clj. ar. iij. **S** Et his
respondeo ad questionē qua querit. vtruz
continentia cōiugalis possit esse par casti-
tati virginali. Et breuiter respondeo loqū-
do de premio essentiali q. sic. Immo dico
cū beato Thoma. Quā licet virginitas meli-
or sit q̄s continentia coniugalis. Potest ta-
men cōiugatus melior esse q̄s virgo dupli-
ci ratione. Primo quidē ex parte ipsius ca-
stitatis. si scz ille qui est iugatus hēat ani-
mum magis paratū ad virginitatem ser-
uandaz si oportet q̄s ille qui actū est virgo
Unde Augustin⁹ instruit virginē in libro
de bono coniugali. vt dicat. Ego non sum
melior q̄s Abraam. s; melior est castitas vir-
ginalis q̄s castitas nuptiarū. Et rationem
post subdit. Quō enim nunc ago melius illi
egissent si tunc agenduz esset. Secūdo q̄a
forte ille qui non est virgo habet aliquā ex-
cellentiorē virtutē. Unde Augustin⁹ di-
cit in libro de virginitate. Unde scit virgo
se prelatā cōiugate. Certe nō scit. quia vir-
go q̄s sollicita sit que sūt domini. tamē
necesse est vt timeat ne forte. ppter aliquam
sibi incognitā infirmitatē non sit matura
martyrio. illa vero mulier cui se prescribit.
iam posset bibere calicem dominice passio-
nis. **I**n quo autē precellit virginitas cō-
iugium. Dicendū est. q. in tribus fm Tho-
mam. Primo quia est bonuz diuinū. qd est
potius bono humano. In signū hui⁹ ebri-
stus elegit matrē virginem. vt dicit Hiero-
nymus. Et Apostol⁹ consulit virginitatez.
i. Corinth. vij. Secūdo quia bonū est ani-
me. quod preferitur bono corporis. Tertio
quia est bonum vite contemplatiue. q̄ pre-
fertur vite actiue. Ex quo infert Thomas
Quā indubitanter virginitas p̄ferenda est
continentie coniugali. **S**ed hic est du-

bium an quelibet virgo habeat istaz excel-
lentiam. scz premium aureole. Ad quod re-
spondeo q. non. Sed solum virgo deo de-
dicata. vt dicit Augustin⁹ in libro de virgi-
nitate. Nec nos inquit de virginibus pre-
dicamus q. virgines sunt. sed q. deo dedi-
cate pia continentia virgines sunt. Ex quo
infert Thomas scōa scōe. q. clj. Quā propo-
situm seruandi integritatē illud facit vir-
ginem formaliter. cū sit eius formale. In-
tegritas autē corporis est materiale. quaz
nos habemus a natura. Ex quo sequitur
q. solū ille virgines habebunt aureolā vir-
ginum que propositū habuerunt virgini-
tatem perpetue seruandi. Quis hoc pro-
positū interruptū fuerit. integritate tamē
carnis manente. Quāmodo in fine vite
inueniatur ad premiū propositum redisse.
quia virginitas mentis quantū scilicet ad
solum propositū violatum reparari potest.
Non autē virginitas carnis fm Thomaz
in cōpendio libro. vij. ca. penult. **S**ed de-
ceres quid de illis que decesserunt sic. cuz
proposito nubendi. Respondeo fm Tho-
mam. vbi supra. in cōpendio. Quā nō est du-
bium quin habitare sunt speciale gaudiū
de corporis incorruptione sed non essentia-
le gaudium. Sicut etiā innocentes deo
gaudent q. innocentes a peccato fuerunt.
Quis oportunitatez peccandi non habue-
runt. Et his patet q. multuz valet votū in
genere castitatis. Nā vt hic videmus vir-
gines non habent nec habebunt aureolaz
nisi ex firmo. proposito seruandi castitatē per-
petuam. quod est formale ex. Unde potest
responderi ad questionē. an melius sit ex
voto vel voluntate seruare castitatez. Re-
spondeo q. meli⁹ est ex voto triplici de cau-
sa. fm Thomā scōa scōe. q. viij. ar. vij. Pri-
mo qz est actus latrice. quia est quedā p̄mis-
sio deo facta in obsequiū et in cultuz suum.
Secūdo qz qui vouet magi se deo subijcit.
non solū quantū ad actū sed etiā quantuz
ad potestātē vt non possit de cetero aliud
facere. Sicut dans arborem cum pomis
plus faceret q̄s dando pomuz sine arbore.
vt dicit Anselm⁹ de similitudinib. Tertio
quia p. voti firmatur in bonū. Facere autē
aliquid ex deuotione firmata in bonū pri-
ner ad p̄fectionē virtutis. i. libicoz. sicut
etiā peccare mēte obstinata aggrauat pecc-
atum.

De sancta Agatha uel dorothea

Dixi secundo q̄ describit sanctarū virginū meritum. q̄ est ex parte ipsarū ornatū speciositas. cū dicit. *Que parate erāt.* Circa q̄ restant duo uidentia. Primo de ornatu virginū. Secundo de ornatu generalit̄ omnium fidelium animarū. qualiter se p̄parare debēt erga istum sponsum. Quantū autē ad primum dicendū est. q̄ ornatū iste quo merentur uirgines sancte in p̄senti consistit in triplici uirtute. Primo sc̄z in iudicia castitatis. Secundo in pulchritudine humilitatis. Tertio in professione paupertatis. De iudicia castitatis dicit *Eccl̄ij. Qui timent dōminū p̄parabunt corda sua.* et in conspectu eius suscitabunt anias suas. Ecce quō castitas includit in se timorē. qui p̄parat corda uirginū p̄ custodia castitatis. que debet esse in corde. Duo ergo hic dicit de uirginibus. Primo q̄ debent esse timorate. Secundo q̄ debent p̄parare corda et anias suscitare. ad significandū q̄ timendū est uirginibus ne amittant uirginitatē quā reparare non p̄nt. *xxxij. q. v. Si paulus.* De hac enim dicit q̄ uirgo cecidit nō adiciet ut resurgat. Unde dicit Hieronymus in epla ad Eustochiū. *Quia cum deus omnia possit. non potest uirginem suscitare post ruinā. Ualer quidē liberare de pena. sed non ualet coronare corruptam.* sc̄z ut uirgines. Sed dices. tamē deus ex oculato potest uisus reddere. ergo uirgini uirginitatez restitue. Quidā dicunt q̄ hoc intelligit sic. q̄ deus non potest facere quin factū sit factum. sed omne depeditum potest restituere. Sc̄z tunc idem est de ex oculato. Et ideo dicitur est q̄ hoc non refertur ad carnis corrupte restitutionē. sed ad uirginalis palme retributionem. Et dicit glosa. *Nō potest. id est. non p̄gruit eius potentie ut aureola coronet corruptas.* Hoc em̄ esset p̄tra iusticiā. Et tō illud nō pot̄ esse. Et *Tho. ii. q. clj. ar. iij.* ponit exemplū pulchri de s̄ dicens. *Sicut illi magnifico q̄ p̄sūp̄it opes suas et diuitias. p̄ peniam nō restituit diuitie.* Similiter ille q̄ peccando uirginitatem amisit. p̄ penitentia non recuperat uirginitatis. positum. Unde ip̄e dicit q̄ licet natura uirginitatis sc̄z corporis integritas possit reparari miraculose in uirgine. Non tamen hoc potest reparari q̄ expertus uoluptatem ueneram fuerit non expertus.

Secundo ornatū uirginalis p̄sistit in mansuetudine humilitatis uirgine. ut etiā parata sit ad tormenta ire. p̄ter eius seruatiōnem. dicens illud *Ps̄. Ego autē in flagella paratū sum.* Unde dicit Augustinus in libro ad sacras uirgines. q̄ p̄go dñica in paupertate sp̄s xp̄o accepta d̄z q̄ diu uixerit p̄manere. **De secundo ornatu.** sc̄z generali oim xp̄i fidelium animarū q̄ licet se parare debēt. est sciendū q̄ oēs fideles debēt se parare ut puella in ornatu uultū et corporis. ut. sc̄z facie et corpus decent ornēt. Secundo ut familia ad cibū corporale lauās manū suas. Tertio ut milites ad pugna instantem. De primo ornatu q̄ d̄z esse i uultu et uestitu d̄z in ps̄. *Altit̄ regia a dextris tuis i uestitu deaurato. Uestit̄ deaurat̄ sūt opa clarissime caritatis q̄ uirgines ornat̄ aia q̄libz in uultu. P̄rio ubi ē imago dei. et deinde i ceteris mēbris. q̄ sunt mēbra. sc̄z. Hęc uestē nō hōis hō eūciēt extra nuptias. *Bar. xij.* De secundo ornatu. Familia ad cibū accedēdo se lauat. ita aia accedēs ad nuptias et ad refectōnē etnā lauat manū. i. opa. pedes id ē. affectiōes. *Uñ. Isa. Lauam̄ et mundi estote.* Qd̄ alibi exp̄dit p̄pha di. *Laua a malicia cor tui.* *Uñ. ps̄. q̄rit. Quis ascēdet ad nuptias celestes Et r̄ndet Innocēs manibus. i. opibz. Eccelotio manuum. *Rob. xij. Qui lot̄ est nō indiget nisi ut pedes lauet. Sc̄z proch dolor d̄ multz d̄z hodie. Dan. v̄re plene sūt sanguie. Tertio ante fideles debent se parare ut milites ad pugna instantem. Tota enī uita hominis est ut militia super terram. In qua quidem pugna habemus multos aduersarios et fortissimos. *Deutero. xx. Unicuiqz gravis aduersitas et pugna. nūc occulta. qz isidiat ut leo in spelunca sua inimicus. nunc manifesta. quia manifesta sunt opera carnis que sunt fornicatio. immundicia. auaricia. et insuper quia quotidiana est pugna et rara victoria. dicit Aug. de singularitate clericorū. et in libro de agone christiano.****

Dixi tertio q̄ i uerbis p̄missis describitur sanctarum uirginū celestis p̄mij glorioza iocunditas. Cū dicitur. *Intrauerūt cum eo ad nuptias.* Tris describunt quantuz ad iocunditatem istarū nuptiarum. Primo quia sponso occurrerunt. Secundo quia ad sponsum se preparauerūt. Tertio quia cum eo intrauerūt. Isto modo specialiter

nos debemus primo preparare ad bonuz opus. Et quia bona opera maxime consistunt in partibus penitentie. que sunt quinque. scilicet contritio. confessio. afflictio. oratio. et erogatio. Ideo dicit de istis quinq; virginibus q; habuerunt quinq; lampades. in quibus habebant oleum caritatis. sine quo nihil deo placet. vt dicit Gregorius in quadam Omelia super Iohanne. Secundo debemus ei obuiare per desideriu deuotionis. Dicit autem Ecclesiastici. xv. q; homines stulti non apprehendunt illum scilicet sponsum celestem. sed homines sensati obuiabunt illi. Quis autem stultior illo q; sine deuotione putat peruenire ad conspectum tanti regis. coram quo angeli contremiscunt. Certe vt videmus stulti repelluntur ab aula regu. vt dicit Hester. iij. Non decet sacco indutum aulam intrare regis Asueri. Tertio debemus intrare per contemplationis gustu. hic per fidem et tandem per apertam visionem et fruitionem dulcedinis diuine. Unde Psalmista hortatur nos hic ad primu. Intrate in conspectu eius in exultatione. Ruptie autem iste eternales significare sunt per nuptias agni Apocal. xix. Beati inquit qui ad cenam nuptiaru agni vocati sunt. Et bene iocunditas nuptiu celestiu comparat. Sicut em in nuptiis sit ornatus vestiu solenni. Sic gloria patrie celestis erit claritudo nostroz corporu. Ad Philip. iij. Reformabit corpus humilitatis nostre configuratu corpi claritatis sue. Ideo dicit christus ad animas. Vestiu te discoloribus. et calciaui te iacincto et cinxi te bisso. et indui te subtilibus. et ornaui te ornamento Ezechiel. xvi. Secundo quia ibi erunt delicatissima fercula. Ecc. xxij. Spiritus meus super mel dulcis. et hereditas mea super mel et fauam. Tunc enim dicit christus suis Lanticoruz. x. Comedite amici. et bibite. et inebriamini charissimi. Sed de quo tunc inebriabimur. Certe ab vbertate domus eius et torrente voluptatis eius. vt fm multitudinem dolorum in corde electoz consolaciones dei lenificet animas eoz. Hoc est quod ait saluator de se. q; pinger se et transiens ministrabit illis Luce. xij. et Luce. xxij. Quis beat? qui manducat panem in regno dei. Luce. xij. Tertio quia ibi erit suauis instrumentoz me-

lodia Thobie. xiiij. Per vicos eius cantabitur alleluia. id est. laudabit deus in sanctis suis ineffabiliter. Hoc admiras? Ser. dicit. Unde tibi o ania mea. vnde tibi tam ineffabilis gloria. vt eius sponsa meraris esse in que angeli desiderat pspicere. Quid retribuies domino. p omnibus que retribuit tibi. vt sis sacre mensae regis conuiuia. sicut deniq; thalami. vt introducat te rex in cubiculu suu. Ad quod nos pducere dignetur pater et filius et spūs sanctus. Amen.

Di sequentes sermones vsq; ad sermone de corpore xpi exclusiue sunt ex Socco

De sancta Dorothea.
Sermo XVI.
Virgo cogitat que domini sunt et quod placeat deo vt sit sancta corpore et spiritu. s. Corinth. vij. In verbis positus tria tangit apostolus. scilicet statum excellentem. actum competentem. et finem congruentem. Primum ibi. Virgo. Virginitas enim omni statui excellentior est. Secundum ibi. cogitat. In quo tangit actum tali statui competentem. Virgines enim que a maritali debito et a corpore seculi sunt per omnia solute debent merito cogitare que dei sunt. Coniugate enim ex vinculo maritali compellunt cogitare vt viri suis placeant. Sic virgines deo dicere debent deo intendere et quomodo placeat sponso suo. Tertium ibi. vt sit sancta corpore et spiritu. In hoc tangit finem congruentem. Ad hunc enim finem omnes sacre virgines. cogitationes. locutiones et operationes suas debent dirigere. vt sint sancte. quarum spiritus sanctus est. A quo et nullatenus in hoc maritalem assumunt nisi et ipse sint sancte. Ad hoc studuit gloriosa virgo et martyr dorothea. sicut probat eius vita et miraculorum euidentia. que deus per ea operatur propter ea exhibet. et exhibebit clarificans eam totum mundo. vt ex hoc innotesceret quanta deuotione studuit vt corpore et spiritu esset sancta. Quam ideo deus posuit nobis in exemplum vt qui dominum Iesum qui exultauit vt gigas ad currendum viam imitari non possumus. puellam teneamus et delicatam imitemur. Quod autem ipsam in sanctitate sua imitari de-